

BELINDA HOPKINS

Pràctiques restauratives a l'aula

L'enfocament restauratiu
en el teu dia a dia

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I UNIVERSITAT
B DIRECCIÓ GENERAL
/ INNOVACIÓ
I COMUNITAT EDUCATIVA

*La primera pregunta que hauríem de fer-nos és:
“què necessiten els infants?” I immediatament demanar-nos:
“com podem donar resposta a aquestes necessitats?”
Des d'aquí podem arribar a un lloc molt diferent
que si començam demanant-nos: “com puc aconseguir
que els infants facin el que jo vulgui?”*

KHON, 1996

*Si el teu objectiu és... que els alumnes
memoritzin els continguts de les matèries per recitar-los al professor,
aleshores la disciplina haurà de centrar-se a assegurar aquest resultat.
Però, si el teu objectiu és el desenvolupament de la cooperació social
i la vida en comunitat, la disciplina ha d'evolucionar
i promoure aquesta fita.*

JOHN DEWEY, 1943

Primera edició per Transforming Conflict al 2017
©Belinda Hopkins
Transforming Conflict
National Centre for Restorative Justice in Youth Settings
Mortimer Hill Mortimer Berkshire
RG7 3PW
Tel/fax: 00 44 (0) 118 933 1520
A/e: info@transformingconflict.org

Tots els drets reservats.
Qualsevol forma o reproducció, distribució, comunicació
pública o transformació d'aquesta obra només pot ser
feta amb l'autorització dels seus titulars.

ISBN: 978-84-09-10130-6
ISNI: 0000 0004 7476 3043
DL: PM 406-2019

Traducció i adaptació al català, versió de 2017, Mònica
Albertí i Salomé Alamillo, amb la col·laboració de Ricard
Vila i Vicenç Rul·lan, de l'Associació de Justícia i Pràctica
Restaurativa de les Illes Balears.

Revisió i actualització d'aquesta versió catalana, gener
de 2019, Mònica Albertí i Cortès

Coordinació i il·lustració: Aina Amengual

Fotografies: Jaume Gual
Disseny gràfic i maquetació: Toni Bauzá

Agraïments: Vicenç Rul·lan, CEIP Binissalem
i IES Binissalem

Palma, març de 2019

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I UNIVERSITAT
B DIRECCIÓ GENERAL
/ INNOVACIÓ
I COMUNITAT EDUCATIVA

- 4 Introducció
- 6 L'aula restaurativa
- 8 Els cinc principis restauratius
- 10 Construint la base de l'enfocament restauratiu. Temps de cercle i reunions en cercle
- 13 Com és la teva aula?
- 14 Pedagogia restaurativa i relacional
- 15 L'ús dels principis restauratius al teu dia a dia a l'aula
- 16 Reflexionant sobre els errors de comportament
- 19 Errors com a feedback útil
- 20 Reflexions personals
- 23 Llenguatge restauratiu
 - 24 Respondre a les conductes de no fer la tasca a classe que no afecten els altres
 - 25 Respondre a les conductes de no fer la tasca a classe que sí que afecten els altres
 - 26 Respondre a conductes de no fer la tasca a classe que t'afecten a tu i als altres
- 27 Converses afectives fent servir missatges en primera persona (autoafirmacions)
- 30 Converses restauratives
- 31 Responent a situacions previsibles
- 33 Resolució de conflictes
- 34 Quadre per a la gestió restaurativa de les relacions i el conflicte
- 34 Recursos recomanats
- 35 Més sobre Transforming Conflict

**El llibret que tens a les mans és un recull
sintètic de les nostres publicacions.**

Té l'objectiu d'oferir, principalment als
mestres, una idea general sobre l'enfocament
restauratiu aplicat al dia a dia al centre.

Sovint es pensa a aplicar l'enfocament restauratiu relacional només quan hi ha problemes o conflictes; en canvi, els elements proactius del paradigma són, de llarg, els més importants. El model restauratiu promou el desenvolupament de metodologies actives i participatives que segurament són coincidents amb formes de treballar que, probablement, ja estàs aplicant a la teva escola. Per exemple, el desenvolupament d'habilitats socials i emocionals, la cohesió de grup, la creació d'espais de participació per donar veu als alumnes, i el desenvolupament de polítiques preventives per minimitzar el risc d'assetjament escolar.

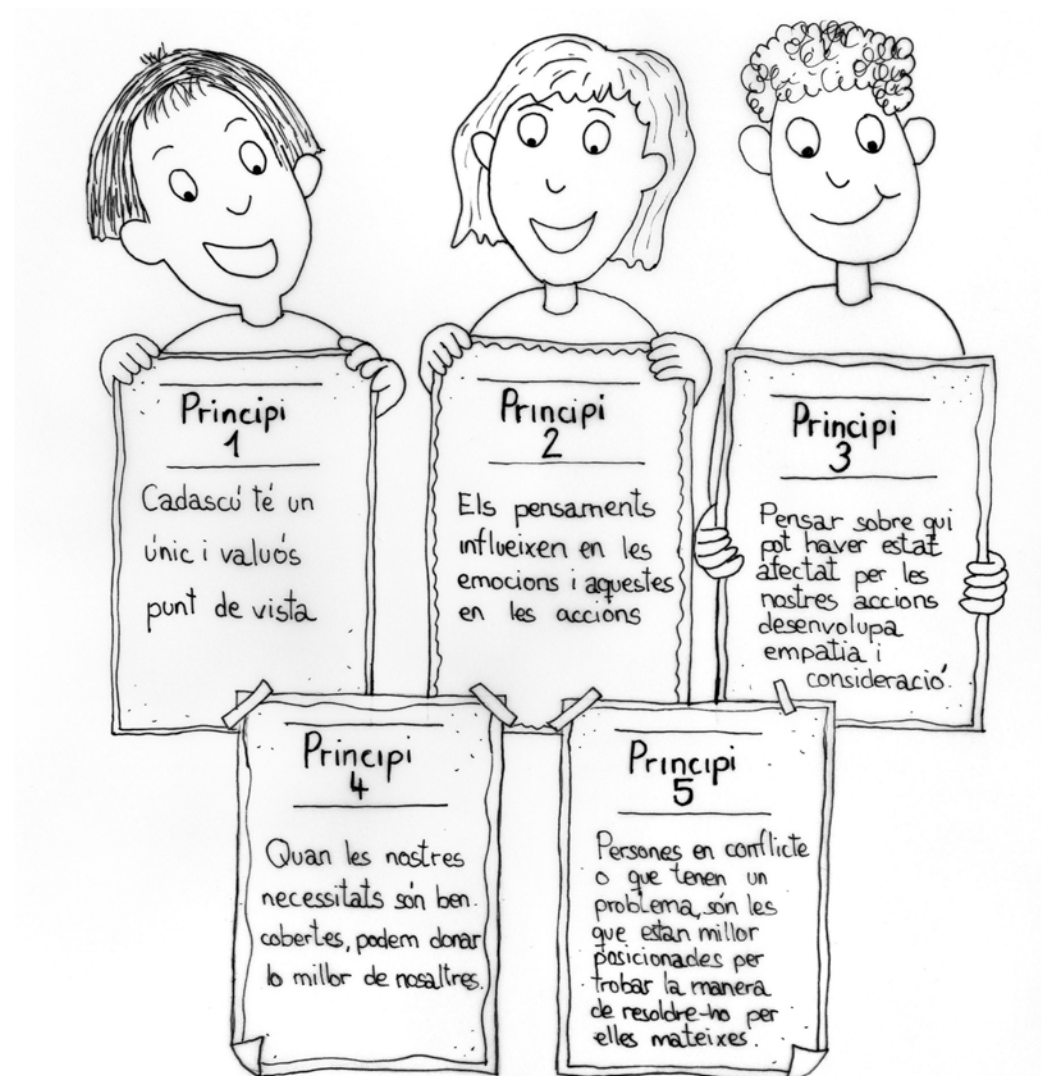
Hem observat que si l'escola desplega l'enfocament restauratiu de manera esporàdica o com a darrer recurs, quan les respostes autoritàries o punitives no han funcionat, els canvis que obtindrem, tant en els comportaments individuals com en tota la comunitat escolar seran mínims.

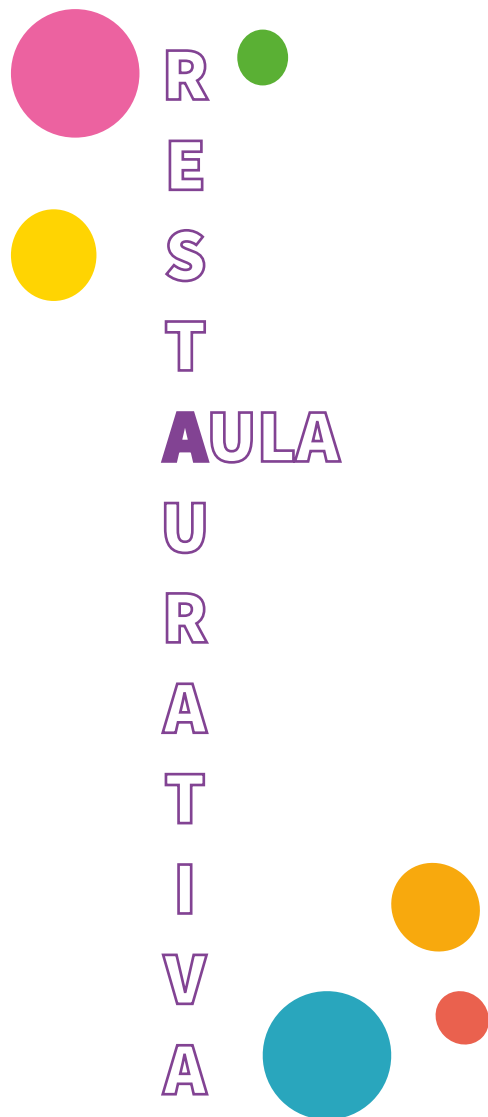
La clau, en canvi, consisteix a fer-ne un desplegament global; això implica fer un ús consistent d'una manera de pensar restaurativa en totes les aules i per part de tot l'equip educatiu, és a dir, l'adopció sistemàtica de la cultura i els valors que l'enfocament restauratiu proposa. La iniciativa ha de començar necessàriament amb una anàlisi de la cultura de centre i de la forma de pensar de tot els mestres i de l'equip directiu. Si aquestes formes de pensar no són consistents amb els principis restauratius es fa molt difícil que mestres i educadors, a títol individual, puguin aplicar en condicions l'enfocament restauratiu a la seva aula.

El model restauratiu cinc x cinc x cinc (cinc principis, cinc preguntes, cinc fases)

Transforming Conflict és un model restauratiu basat en **cinc principis** que fonamenten la gestió de les relacions, no només del conflicte, en el dia a dia al centre i a l'aula. D'aquesta manera, el model es converteix en un tarannà habitual, en “la manera com feim les coses aquí”. Aquests principis restauratius són la base de les **cinc preguntes** restauratives per a la reflexió personal, el diàleg, l'escolta i, en definitiva, per connectar amb nosaltres mateixos i amb els altres (mestres, famílies i alumnes) a l'aula i al centre.

Aquests cinc principis estructuraven les **cinc fases** de tot procés restauratiu (reunions, trobades i intervencions) que inclou, necessàriament, la conducció d'un facilitador imparcial.

L'aula restaurativa és un lloc on les relacions importen. Com més bones siguin les relacions a classe —entre el docent i els alumnes, i dels alumnes entre si— més bé podran ensenyar els mestres, més bé podran aprendre els alumnes i menys conflictes i problemes hi haurà.

El mestre restauratiu està convençut que les relacions importen i crea les oportunitats per tal que tothom pugui establir connexions a classe. Connexions en relació amb l'aprenentatge acadèmic i, també, amb els companys de classe. Connectar amb el que un ja sap, amb el que els altres saben, aprofundir en la pròpia comprensió aprofundint en les connexions, i quan les coses van malament, quan sorgeixen problemes, assegurar-se que la reconexió es dona al més aviat possible.

Les relacions són importants per a un ensenyament i aprenentatge eficaç. Actualment, disposam d'evidències científiques pel que fa al funcionament cerebral que suggereixen que com més segura i feliç se sent una persona més receptiva serà a idees noves. Dit d'una altra manera, l'estrès i la por afecten el cervell i redueixen la possibilitat de processar informació nova. Quan infants i joves tenen connexions prosocials amb els companys d'aula i els seus mestres, se senten més segurs. Sense aquestes connexions un pot sentir l'entorn aula com un lloc hostil.

Les relacions afecten la motivació i la inspiració.

Un aprenentatge efectiu es fonamenta en les connexions que un fa sobre el que ja coneix i els nous coneixements i idees. Aquestes connexions poden ser més efectives si les persones se senten animades i inspirades i estan compromeses amb el seu aprenentatge. La motivació i el compromís seran més elevats si es dona l'oportunitat a cadascú de “fer a la seva manera” i la possibilitat d'interactuar amb els altres i compartir idees i reptes de manera creativa.

Les relacions importen per desenvolupar ciutadans actius i un sentiment de comunitat.

Infants i joves van a l'escola, sobretot, per estar amb els seus companys i companyes i socialitzar-se. Necessiten un munt d'oportunitats per aprendre a relacionar-se i a interactuar de manera positiva; és interessant aprofitar el poder de les dinàmiques grupals per aconseguir fer viables els seus somnis d'un futur millor.

Les relacions són importants quan les coses van malament. Aprendre a acceptar la pròpia responsabilitat, retre comptes sobre les decisions preses i aprendre a resoldre problemes amb les persones amb les quals es tenen, proporciona a infants i joves competències importants per a la vida.

Les relacions importen per fer front a la violència i a l'assetjament entre iguals. L'hostilitat i els prejudicis, l'aïllament i el maltractament entre iguals només es poden desenvolupar en entorns on no hi ha afecte ni connexions, on no hi ha un sentit de comunitat i de pertinença. Les recerques sobre reducció de la violència i l'assetjament suggereixen que l'estratègia més efectiva que pot utilitzar l'escola és assegurar-se que cada grup classe és una comunitat cohesionada i aprofitar totes les oportunitats per dur a terme activitats que facilitin fer agrupacions relacionals flexibles entre classes i cursos de diferents nivells.

L'enfocament restauratiu es fonamenta en els **cinc principis** següents, que són la base per a qualsevol interacció quotidiana en tota institució i organització que hagi adoptat aquesta manera de fer:

PRINCIPI 1

La persona o professional restauratiu creu que tothom té una perspectiva pròpia, única i valuosa sobre qualsevol situació donada, i que cal oferir l'oportunitat d'expressar aquest punt de vista per tal que tothom es pugui sentir escoltat.

Diríem que no és apropiat que una persona imposi el seu punt de vista als altres sense haver donat la possibilitat que cadascú hi digui la seva; per tant, el respecte cap a tots els punts de vista tindrà un impacte evident en entorns on hi hagi persones que gaudeixen de més poder i autoritat que d'altres.

PRINCIPI 2

La persona o professional restauratiu creu que els pensaments influeixen els sentiments i aquests pensaments i sentiments influeixen en les accions i comportaments de cadascú.

Els pensaments i els sentiments són essencials per entendre perquè les persones actuem com actuem. En general, però, pensaments i sentiments no són visibles; si ens imaginem un iceberg, diríem que pensaments i sentiments romanen a la part oculta de l'iceberg, sota la superfície de l'aigua. Submergir-nos sota l'aigua, explorar la part oculta de l'iceberg, identificar què hi ha més enllà de la conducta ens permetrà compartir el que passa dins cadascú i aconseguir un més bon enteniment mutu i una connexió més autèntica.

PRINCIPI 3

La persona o professional restauratiu creu que les accions o comportaments de cadascú afecten les persones que hi ha al seu voltant i que és útil identificar l'afectació generada en qualsevol situació donada.

Anticipar les conseqüències de les nostres accions és clau per mantenir una bona relació amb els altres. Quan hi ha conflictes o desavinences pot haver-hi patiment, i aquest s'expressarà en forma d'emocions com la ira, el dolor, la por, la frustració i la confusió i de dany a les relacions i a les connexions personals. Prendre temps per pensar sobre aquesta afectació amb empatia pot ajudar a millorar la situació.

ELS CINC PRINCIPIS RESTAURATIUS

Pràctiques
restauratives
a l'aula

PRINCIPI 4

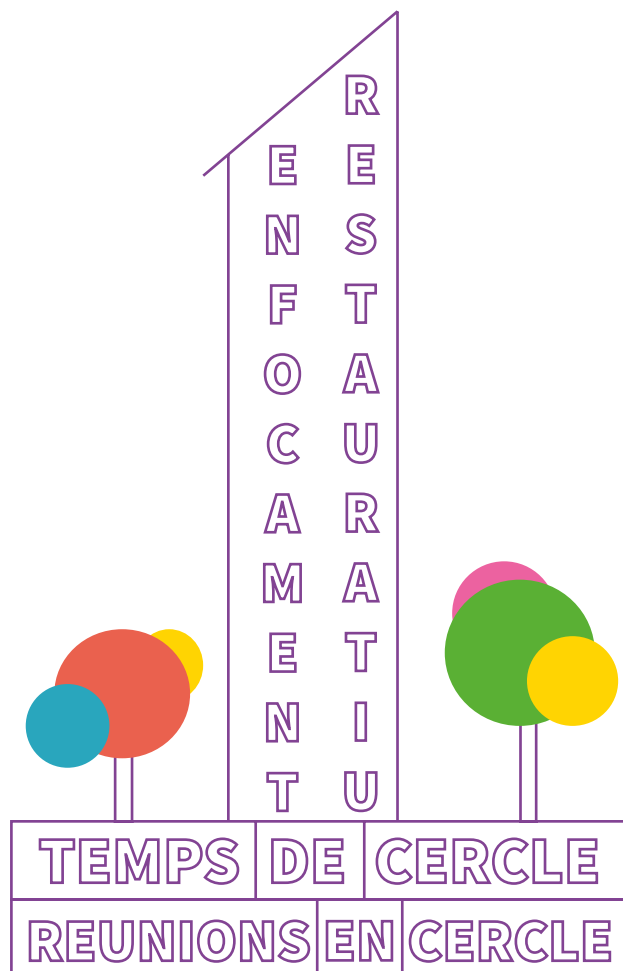
La persona o professional restauratiu creu que quan les necessitats estan cobertes les persones poden donar el millor de si mateixes i que tota acció o conducta sempre va encaminada a satisfer les necessitats.

Per prendre decisions o resoldre problemes cal identificar primer les necessitats i després les estratègies per satisfer aquestes necessitats.

PRINCIPI 5

La persona o professional restauratiu creu que són les persones afectades per una situació, conflicte o problema les que estan en la millor posició per decidir, de manera cooperativa, com donar-hi resposta.

Les persones valoren el fet que se'ls impliqui en el procés de resolució i presa de decisions sobre el que els afecta. I al contrari, les persones tendeixen a resistir-se a les solucions imposades. Aquesta apropiació del propi conflicte i de la presa de decisions mostra respecte i confiança, desenvolupa habilitats prosocials i autoestima i enforteix les connexions.

Els joves només podran començar a responsabilitzar-se de la seva conducta i del benestar dels altres quan els adults comencin a compartir la responsabilitat amb ells.

Adaptat de Positive Discipline in the Classroom
de J. NELSEN i L. LOTT (1988, Three Rivers Press)

L'ús habitual de reunions en cercle es mostra com una metodologia decisiva per a l'èxit de les escoles i els centres residencials restauratius. Cercles amb el personal del centre, cercles d'aula, cercles d'infants i joves en centres residencials, etc. Cada cercle té quelcom a oferir a l'escola, centre residencial o lloc de treball.

En un inici els cercles poden ser utilitzats per identificar el que cadascú necessita per poder donar el millor de si mateix i passar després a convertir-se en la forma en què el grup reflexiona sobre l'impacte dels comportaments de cadascú en els altres.

Els cercles faciliten el desenvolupament de l'empatia, el respecte mutu i la responsabilitat compartida de les conductes i es regeixen pels cinc principis restauratius, de manera que els seus integrants tenen l'oportunitat d'expressar les seves experiències i punts de vista, parlar dels seus pensaments i sentiments, compartir les seves necessitats i dialogar sobre com poden donar-hi resposta de manera cooperativa. Poden ser utilitzats per revisar incidents que afecten a tots els presents i també poden focalitzar-se en el futur i animar a cadascú a prendre més responsabilitat en el seu aprenentatge, per exemple, o en la planificació d'esdeveniments importants per al grup o per a projectes concrets.

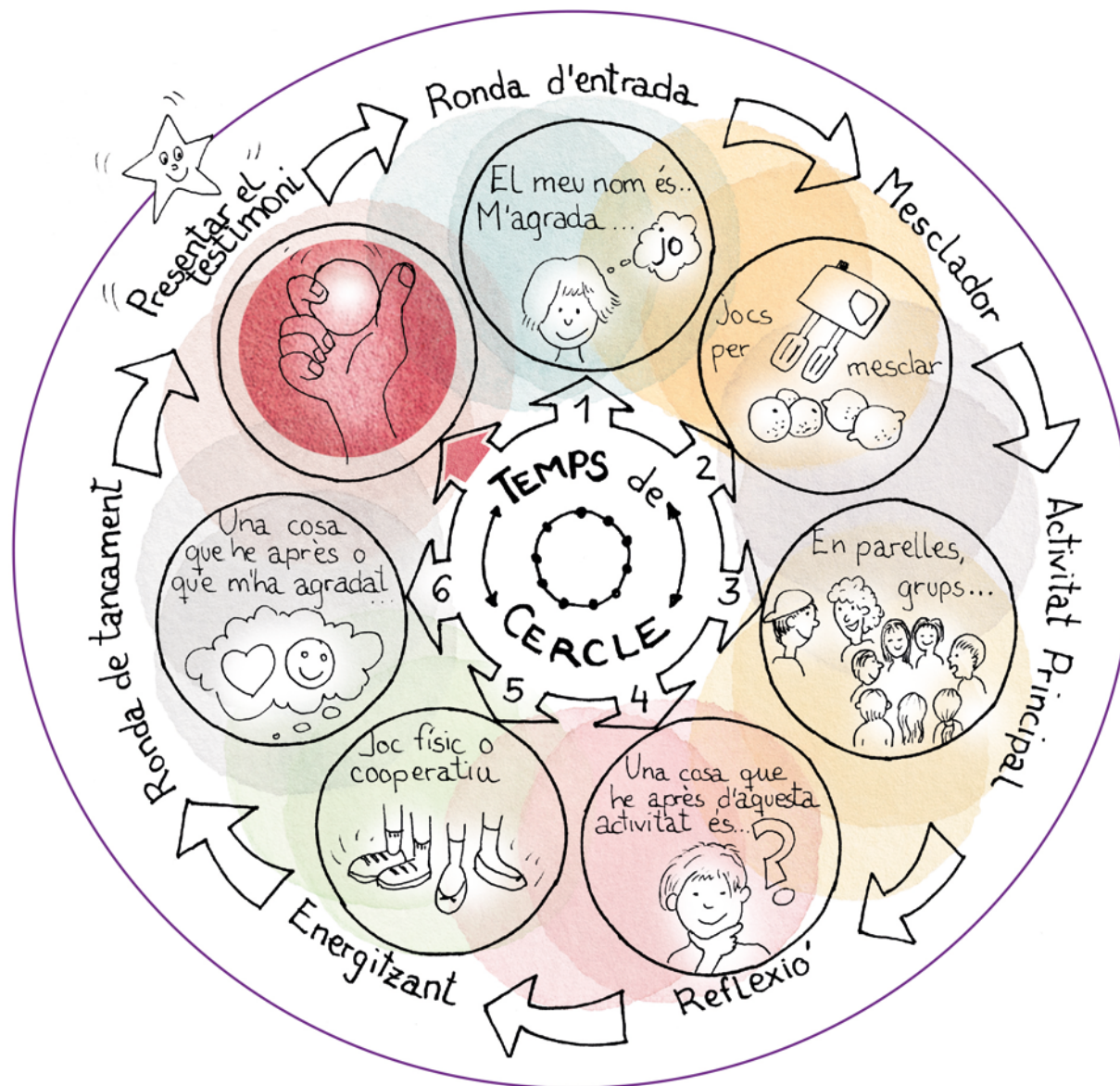
El *temps de cercle*, més estructurat que la reunió en cercle, incorpora dinàmiques i activitats lúdiques i pot ser utilitzat per desenvolupar habilitats socioemocionals, l'autoestima, la cooperació i millorar habilitats de comunicació. Com les reunions en cercle, el temps de cercle enforteix el sentiment de comunitat i pertinença i és apropiat tant per a adults com per a joves i infants.

El *temps de cercle* i les reunions en cercle són la base de qualsevol entorn restauratiu. Són el mecanisme pel qual es potencien les habilitats socials i emocionals, ajuden a integrar els principis i el llenguatge restauratiu a la comunitat i asseguren que l'ensenyament i l'aprenentatge, la gestió del dia a dia i la presa de decisions es fonamentin en els valors i principis restauratius.

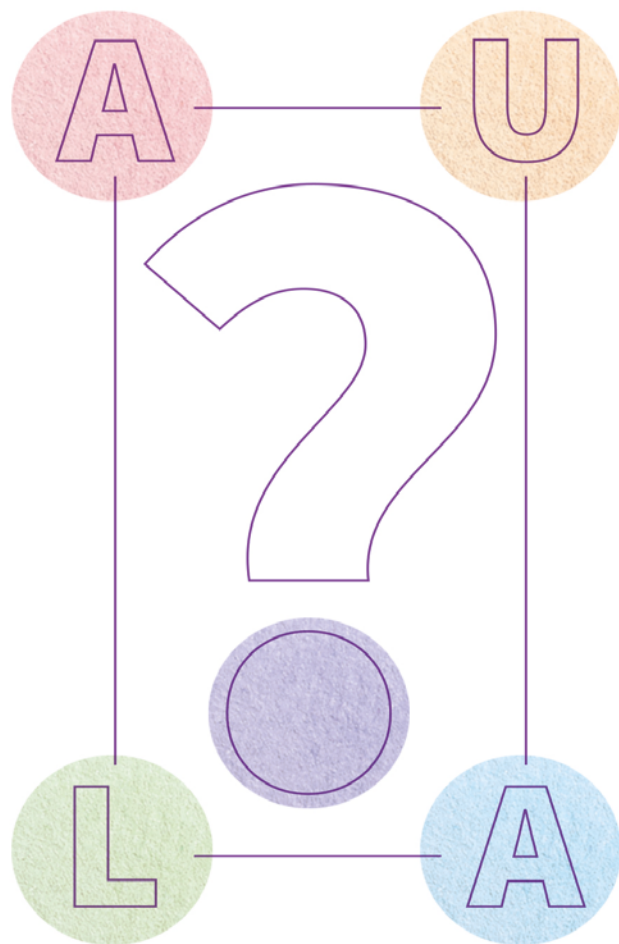
El temps de cercle també es pot convertir en una metodologia d'aula per a qualsevol matèria, treballant al mateix temps aspectes acadèmics i aspectes socioemocionals. Hi ha molts materials amb idees i activitats disponibles. L'estructura del temps de cercle podria ser aquesta:

- **Ronda d'entrada:** una ronda per obrir el cercle en què, per torns, es dona la paraula a tothom.
- **Mescla:** un joc per mesclar el grup.
- **Activitat principal:** una estona de feina més extensa, en parelles o grups, sobre el tema escollit.
- **Reflexió:** una ronda per reflexionar sobre el que s'ha après a l'activitat principal.
- **Activitat energitzant:** un joc físic o cooperatiu que impliqui moviment.
- **Ronda de sortida:** una ronda de sortida o tancament del cercle en què cadascú, per torns, comenta què li ha agradat més o què ha après de l'experiència de cercle viscuda.

Hem traduït l'original anglès "talking piece" indistintament com a "objecte que dona la paraula", "objecte per parlar" o "testimoni", entenent que és aquell objecte que passa de mà en mà per donar la paraula a totes les persones que participen en el cercle (n. de la t.).

T'assegures d'elaborar les normes de l'aula amb els alumnes de manera que les sentin com a pròpies?

Revises les normes regularment de manera que tothom tingui clar que tothom és tingut en compte?

T'assegures que a classe tothom sap el nom de tothom (ja que la gent va i ve)?

Ofereixes regularment l'oportunitat que els alumnes treballin tots amb tots amb activitats per mesclar-los i després treballes per parelles o en grups petits?

Ensenyes amb metodologies actives i mostres afecte i compassió cap als altres?

És tot el grup capaç de reconèixer que les conductes negatives són una expressió de necessitats no satisfetes i capaç de respondre-hi de manera adequada?

Crees oportunitats perquè els alumnes puguin reunir-se en cercle per fer activitats de creació de grup i dialogar?

Integres activitats de treball cooperatiu per aprofitar les oportunitats que ofereixen per facilitar connexions amb el que un ja sap i comprèn i el que saben i comprenen els altres?

Crees oportunitats per fomentar l'ajuda entre iguals i el feedback entre iguals?

Ofereixes espais i temps per a l'entreteniment, la diversió, les rialles i la celebració?

Com serien les teves classes si ensenyassis la teva assignatura de la mateixa manera que actualment ensenyes com comportar-se?

Com serien les teves classes si ensenyassis com comportar-se de la mateixa manera que ensenyes la teva assignatura?

Quines habilitats necessiten tenir els alumnes per implicar-se en la teva assignatura?
Com ensenyes aquestes habilitats?

Quins comportaments serien més útils per treure el màxim profit de les teves classes?
Com ensenyes aquests comportaments?

Quan hi ha “errors de comportament” durant la realització d’una tasca, comences demanant-te a tu mateix si la tasca ha estat mal plantejada, et demanes després si l’alumne té el coneixement, la comprensió i les habilitats necessàries per implicar-s’hi i realitzar la tasca? Els comportaments de desatendre una tasca concreta sovint ens proporcionen feedback en aquest sentit.

A la pàgina següent trobaràs diferents maneres d’incorporar els principis restauratius relacionals per demanar i ensenyar als alumnes a conversar restaurativament.

L'ÚS DELS PRINCIPIS RESTAURATIUS AL TEU DIA A DIA A L'AULA

El mestre, facilitador o líder d'un grup, modela i ensenya utilitzant els principis restauratius, empra les preguntes restauratives durant les classes i encoratja els alumnes a utilitzar-les en parelles, en grups petits o en gran grup.

PRINCIPI 1 Cadascú té el seu punt de vista i aquest és valuós i únic.	Què penses? Com veus això? Què saps sobre això? Quina ha estat la teva experiència?
PRINCIPI 2 Els pensaments influeixen en les emocions i tots dos influeixen en el que deim i feim. (aprenentatge emocional)	Què et passa quan veus/escoltes/llegeixes això? Quins sentiments tens quan veus/escoltes/llegeixes això? Quan escoltes... què et dius a tu mateix? Com et sents? Durant la discussió en parelles o en grup, quins eren els teus pensaments? I els teus sentiments? I els dels altres? Hi ha formes diferents de veure això? Quin aspecte de la sessió/activitat t'ha agradat més?
PRINCIPI 3 Empatia i consideració	Quin impacte creus que ha tingut aquest descobriment/manera de fer/política/esdeveniment històric en...? Qui ha estat afectat per aquest descobriment/manera de fer/política/esdeveniment? Durant la discussió sobre el tema que heu tingut (en parella, petit o gran grup) com s'ha sentit tothom? Tothom s'ha sentit escoltat i valorat? Quin impacte pot tenir en el grup l'acció escollida?
PRINCIPI 4 Identificació de les necessitats que permeten assolir les estratègies apropiades.	Què necessites de tot el grup (dels altres) per fer aquesta tasca? Què necessites de mi? Què necessites de tu mateix?
PRINCIPI 5 Presa de decisions per part dels que tenen el problema i dels que s'hi veuen afectats.	Què necessites que passi ara? Què faràs per tal de satisfer les teves necessitats i les de la tasca? Quin és el teu pla? Justifica la teva resposta.

Quan els educadors (mestres, pares i mares, etc.) entenen la disciplina i la gestió del comportament com la necessitat de canviar la conducta dels infants, no s'adonen que estan adoptant una premissa que exclou el que molts de nosaltres pensam que és realment important: els pensaments i els sentiments dels infants; les seves necessitats, punts de vista, motivacions i valors són els que generen les seves conductes. El comportament és només la superfície del fenomen, el que importa és la persona que té la conducta... i perquè la té.

(Kohn, 1996, p. 69)

Les pàgines següents són una síntesi del llibre *The Restorative Classroom* de la directora de Transforming Conflict, **Belinda Hopkins**, publicat l'any 2011 per Teach to Inspire (Optimus Publishing).

La raó principal per la qual infants i joves venen a l'escola és per socialitzar-se, per estar amb els seus amics i amigues. En altres paraules, les relacions són un factor motivador. Relacionalment tenen molt per aprendre i cometem molts d'errors. Han d'aprendre com gestionar les seves relacions, com fer amics i continuar sent un mateix, com estar en desacord o discutir amb els seus

mestres i els seus companys i companyes d'una manera respectuosa, com expressar emocions intenses i ser escoltats, com escoltar els altres amb empatia, com negociar i com aconseguir consens. Els errors en aquestes àrees poden ser la base de baralles verbals i també físiques; amb freqüència aquests errors són descrits com a "mal comportament" o "conductes inadequades" en comptes de ser entesos com a errors que apareixen per la manca d'habilitats per gestionar aquestes situacions d'una manera més efectiva.

Pensar en les conductes inadequades o antisocials com a errors és una bona manera de fer-hi front. Així és com una escola d'Oxfordshire per a joves amb necessitats educatives especials va fer front als seus problemes de conducta i conflictes. L'equip educatiu ha estat utilitzant amb gran èxit, durant més de set anys, respostes restauratives per donar resposta a aquests errors.

REFLEXIONANT SOBRE ELS ERRORS DE COMPORTAMENT

És molt important ser clars quan parlem “d’errors de comportament” o de “fer les coses malament”. Una aula restaurativa no és un lloc on la complaença es permeti. En el seu estudi sobre el comportament per aprendre, Ellis i Tod (2009) posen en evidència la discrepància que hi ha entre voler que els nostres alumnes facin el que els deim que facin i voler que es converteixin en estudiants autònoms durant tota la vida.

Hi ha contradiccions internes quan utilitzam estratègies per aconseguir la conformitat i al mateix temps defensam els nostres principis més elevats en relació amb l’aprenentatge com, per exemple, promoure qualitats com la independència, assumir riscos, prendre decisions, la resiliència i la persistència (p. 50).

Aquesta és una idea que Kohn (1996) expressa amb rigor:

Quan més volem manar sobre la conducta dels nostres alumnes i intentam fer que facin el que nosaltres deim, més difícil és que es converteixin en persones moralment evolucionades, que pensin per si mateixos i es preocupin pels altres (p. 62).

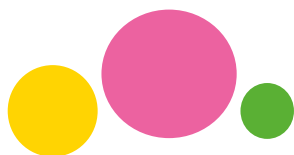
Pot ser que centrar-nos a ensenyar infants i joves a ser obedients, a fer tot el que se’ls diu, a acceptar tot el que els és dit sense qüestionar-ho, a ignorar tot el que està al seu voltant i focalitzar-nos en la seva excel·lència acadèmica faci la nostra vida més fàcil. Potser això sigui el que alguns entenem com a “bona conducta a l’aula”. Amb tot, si ho pensam bé, la majoria d’adults voldríem que els joves desenvolupassin la capacitat de pensar per ells mateixos, que sabessin explicar les seves raons quan sorgeix un desacord, que fossin assertius i capaços de detectar incoherències i errades en les situacions que se’ls presentassin i, en darrera instància, que prenguessin la responsabilitat del seu propi aprenentatge. Tal com Kohn (1996) ens recorda:

Els mestres hauríem d’esperar i rebre bé les crítiques i argumentacions d’infants i joves sobre les normes perquè és així com es convertiran en persones capaces de reflexionar per elles mateixes i trobar la manera de convèncer els altres (p. 76).

Esperam, també, que es converteixin en “bons membres del grup”, que desenvolupin habilitats interpersonals i aprenguin com ser afectuosos i compassius. Aprendre aquestes habilitats requereix temps. Fan falta oportunitats per saber com utilitzar-les d’una manera efectiva i socialment beneficiosa. Les aules són llocs per provar aquestes habilitats, equivocar-se i tornar a provar.

L’única manera d’ajudar els estudiants a convertir-se en persones ètiques, en oposició a les persones que simplement fan el que se’ls diu, és haver construït un significat moral. Ajudar-los a desxifrar —per ells mateixos i amb els altres— com un ha d’actuar.

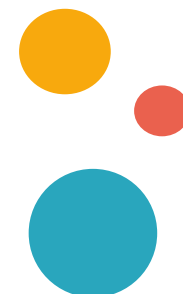
(Kohn, 1996, p. 6)

REFLEXIÓ

ERRORS
COMPORTAMENT

REFLEXIONANT SOBRE ELS ERRORS DE COMPORTAMENT

Consegüentment, per a un educador restauratiu, un error de comportament és quan una persona (infant, jove o adult) actua de manera que ella mateixa ha acordat que era inapropiada per satisfer les seves necessitats i les dels altres. Si a classe o a la sala de mestres l'acord en relació amb les normes que regulen el grup ha estat pres de manera genuïna i consensuada, basat en les necessitats de tothom, un fracàs en l'adhesió a aquest acord és quelcom que necessita ser adreçat (reparat).

Les persones estaran afectades negativament i les relacions poden patir si l'error no es repara. Cal tenir en compte, també, que un error conductual és també un feedback; en primer lloc, sobre si la persona està preparada, disposada o és capaç de comprometre's en la tasca que li correspongui i, en segon lloc, sobre si la persona és capaç, està preparada i disposada a comportar-se de forma considerada i respectuosa amb els altres.

La manera de respondre efectivament a aquest feedback és intentar saber-ne més, demanar en comptes de dir què han de fer i cercar, de manera conjunta, formes per reparar la situació. De fet, de ben segur que a l'escola hi ha expertesa per respondre als errors acadèmics i possiblement algun funcionament estandarditzat per fer-hi front i tractar-los. Aquest podria ser un punt d'inici inspirador per respondre també als errors conductuals.

*He après tant del meu error d'avui
que pens que demà en cometré un altre.*

A les escoles hi ha d'haver coherència entre les respostes dels professors quan els alumnes cometen algun error en l'aprenentatge acadèmic i les respostes quan cometen algun error de comportament. Una aula és un lloc on infants i joves aprenen moltes coses diferents. Els adults responen de manera diferent quan els errors conductuals es consideren com una manera de mostrar les necessitats emocionals, socials o cognitives no cobertes i, en conseqüència, com una oportunitat per a la reflexió i la reparació. En unes altres paraules, l'aula és un lloc on tots, inevitablement, cometem errors i aprenem a solucionar-los i a tractar de no equivocar-nos la propera vegada.

Pensar en les “conductes disruptives” com a “errors conductuals” que infants i joves cometen a l'aula perquè els manquen estratègies de gestió relacional requereix un canvi de paradigma. Com Louise Porter (2007) ha mostrat, hi ha una forta tendència per part de professors a jutjar els errors conductuals a les aules de la mateixa manera com no ho farien amb els errors acadèmics.

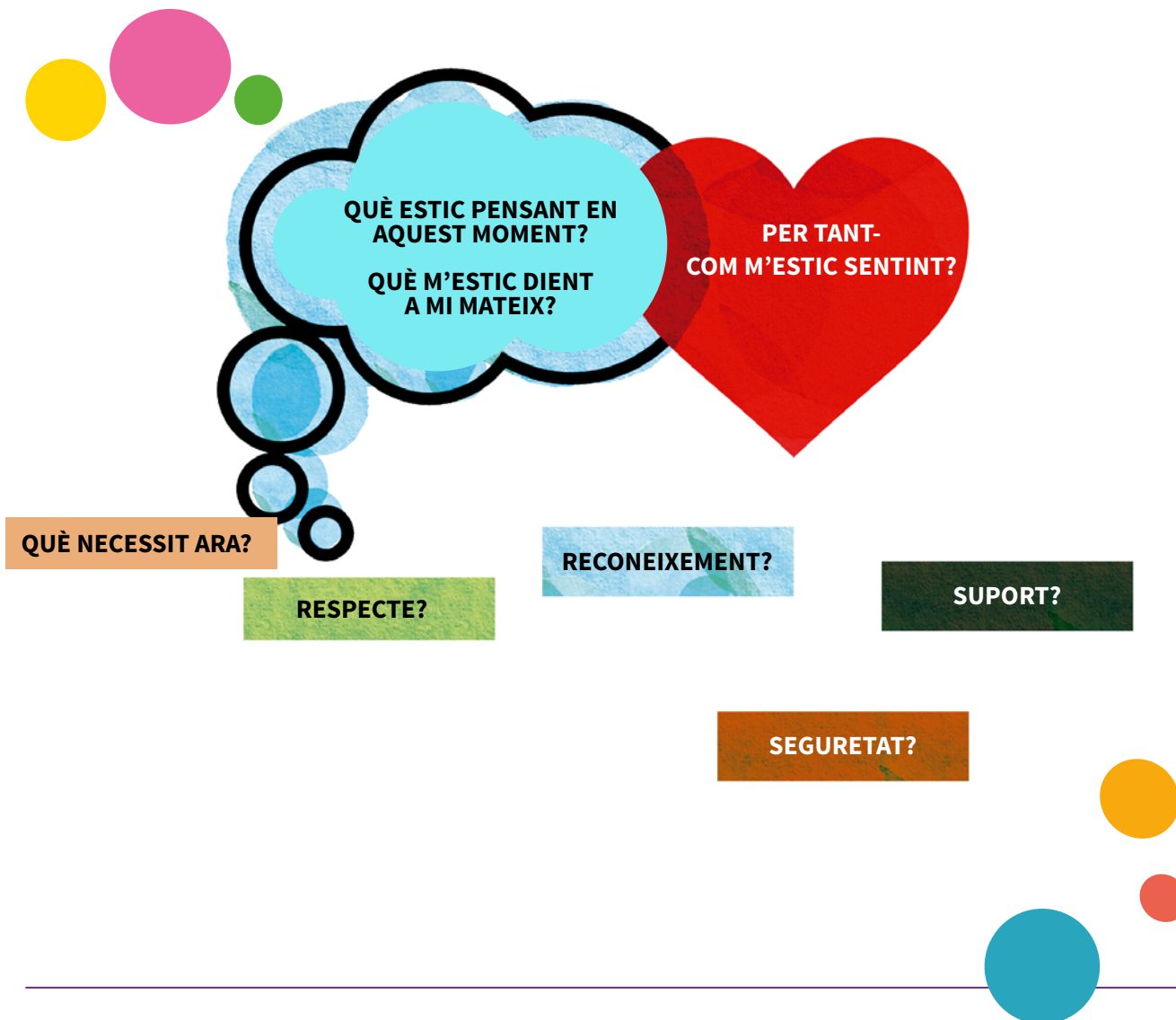
ERRORS ACADÈMICS	ERRORS DE COMPORTAMENT
Els errors són accidentals.	Els errors són deliberats.
Els errors són inevitables.	Els errors no haurien de passar.
L'aprenentatge requereix exploració: els estudiants aprenen qüestionant i posant a prova el que se'ls diu.	Els estudiants no haurien d'explorar els límits ni tampoc qüestionar ni desafiar el que se'ls diu: han d'acceptar i obeir.
Les dificultats de l'aprenentatge acadèmic són un símptoma de la necessitat d'un ensenyament adaptat o més intensiu.	Les dificultats de comportament haurien de ser suprimides i indiquen la necessitat de posar sancions.

*Primera reflexió personal interna:
Pensa, abans de reaccionar
o parlar, sobre el que
passa dins teu.*

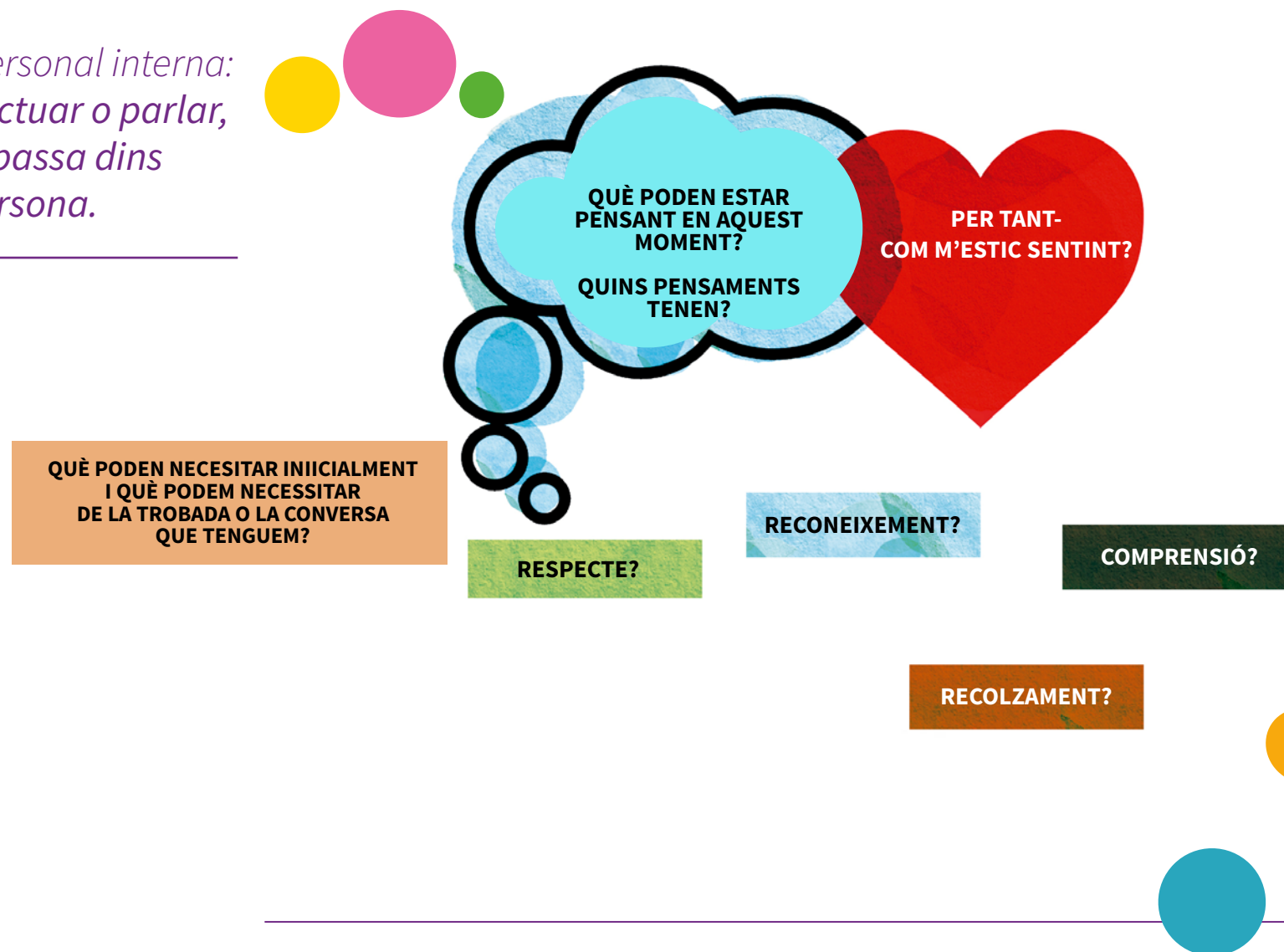
La recerca suggereix que els adults que han desenvolupat una consciència dels seus propis pensaments i sentiments com a resposta a un incident tenen estratègies de resposta molt més eficaces. Mantenir una objectivitat emocional, quan sigui possible, pot facilitar-te l'èxit a l'hora de gestionar una situació.

Hi haurà moments en què serà apropiat compartir els propis pensaments, sentiments i necessitats. En qualsevol situació de conflicte, disrupció o dany, una resposta restaurativa implica, en primer lloc, fer-se a un mateix un conjunt de preguntes basades en els cinc principis restauratius.

*Segona reflexió personal interna:
Pensa, abans d'actuar o parlar,
sobre el que passa dins
l'altra persona.*

*Tercera reflexió personal interna:
Pensa, abans de reaccionar o
parlar, què faria un observador
extern respecte del que
està veient?*

Donant-te
autoempatia
pròpia- veient,
sentint,
experimentant
coses des de la teva
pròpia perspectiva.

Amb empatia,
intenta veure
la perspectiva
dels alumnes

Amb empatia,
intenta
veure/sentir/
experimentar coses
des de fora, veient
la imatge gran

A la taula següent trobaràs una sèrie de preguntes relacionades amb cadascun dels cinc principis restauratius.

Les preguntes, en conjunt, proporcionen un marc per a la interacció que anomenam *conversa restaurativa*. Es poden fer servir, després del conflicte, en les entrevistes individuals prèvies a la trobada conjunta. També es poden incorporar a les trobades de mediació i que proporcionin un marc per fer-ne la conducció. Però, és improbable que aquestes preguntes es puguin utilitzar durant una classe, excepte en moments en què es puguin fer de manera molt breu quan hi ha hagut un problema menor (per l'ús de material d'aula o pel temps d'ús d'un ordinador compartit, per exemple).

Tanmateix, com il·lustren les pàgines següents, no necessites fer servir totes les preguntes sempre. Situacions diferents poden requerir preguntes diferents. Hi ha persones que poden respondre millor a una pregunta que a una altra. Cal utilitzar el judici propi i el sentit comú. Recorda que sempre hi ha una raó per al comportament d'algú i que les preguntes estan dissenyades per ajudar a identificar si un alumne està preparat, té la voluntat i és capaç de tornar-se a implicar en el seu aprenentatge, i saber com pots ajudar que ho faci.

PRINCIPI		LLENGUATGE
1	Perspectives úniques i valuoses	Què ha passat des del teu punt de vista?
2	Els pensaments influeixen en les emocions, les emocions influeixen en les accions	Què pensaves i com et senties en aquell moment? I des d'aleshores?
3	Empatia i consideració	Qui ha estat afectat i com?
4	Necessitats i necessitats no satisfetes	Què necessites per tal que les coses se solucionin i tothom pugui avançar?
5	Responsabilitat col·lectiva per la presa de decisions i pels resultats	Com pots (podem) donar resposta a aquestes necessitats (junts)?

Comença
sempre fent-te
internament les
preguntes de les
pàgines 20 a 22,
i després fes el
següent:

Passa 1

En primer lloc, mira directament el jove, amb el teu llenguatge corporal mostra curiositat i preocupació, no desaprovació.

Passa 2

Si després de la passa 1 l'alumne no es posa a fer la tasca, acosta't-hi lentament amb un llenguatge corporal que mostri curiositat i preocupació.

Passa 3

De forma tranquil·la i discreta digues-li:

Et veig ... (descriu el comportament de manera precisa i sense jutjar)
(Després afegeix) *Em deman què passa?* **principi 1**

També pots dir:

Em deman què estàs pensant en aquest moment? Com estàs avui?
principi 2

O, també:

Em deman què necessites de mi per ajudar-te a començar la tasca?
principi 4

I, fins i tot:

Em deman què podries fer per ajudar-te tu mateix a començar aquesta tasca. **principi 5**

Una pregunta més provocadora podria ser la que tens a continuació, utilitza-la sempre precedida d'alguna de les anteriors:

Em deman qui penses que es veu afectat pel teu comportament
principi 3

Per exemple, parlar amb els companys, riure i fer bromes, cridar quan la resta de companys i companyes estan concentrats en una tasca o estan intentant escoltar les instruccions per fer-la; en definitiva, parlar de manera no respectuosa.

Comença sempre formulant-te mentalment les preguntes de les pàgines 20-22 i mantingues la calma!

A continuació segueix les tres passes descrites a la pàgina anterior, i finalitza de la manera següent:

Em deman qui penses que es veu afectat pel teu comportament **principi 3**

Què necessites per posar-te a fer la tasca? **principi 4**

Què poden necessitar de tu les persones afectades? **principi 4**

Què podries fer per solucionar les coses? **principi 5**

Aquesta intervenció, educada i respectuosa, ajudarà els alumnes a implicar-se de nou a la tasca. No obstant això, hi ha vegades que un alumne és reticent, no està preparat o és incapaç de respondre a aquestes preguntes, pot necessitar un temps fora de l'aula o fora de l'activitat per poder-se calmar.

Com podries gestionar aquesta situació de manera que l'alumne mantingui la porta oberta a una conversa més llarga més endavant? On podrien anar?
Què podrien necessitar allà?

Les situacions més difícils de gestionar a l'aula són aquelles que t'afecten a tu i, al mateix temps, els altres. Per exemple, petites incidències que comencen a irritar-te, interrupcions que tenen lloc diverses vegades quan estàs intentant explicar alguna cosa o responent preguntes, interrupcions en debats d'aula que impedeixen que d'altres hi prenguin part, comentaris en veu alta que causen agitació i molesten i respostes inapropiades als teus intents inicials de respondre respectuosament.

En aquest cas, és encara més important que connectis amb tu mateix fent ús de les preguntes restauratives internament (pàgines 20-22); potser podràs notar que estàs experimentant pensaments i sentiments negatius i que tens necessitats que vols expressar. Si creus que és apropiat expressar com et sents i què necessites (formular una expressió afectiva) davant de tot el grup estaràs sent un autèntic model de com respondre a una situació potencialment conflictiva.

CONVERSES AFECTIVES FENT SERVIR MISSATGES EN PRIMERA PERSONA (AUTOAFIRMACIONS)

El que segueix és conegut com a llenguatge del jo i és una adaptació de diferents fonts que incorpora els cinc principis restauratius del model de *Transforming Conflict*.

PRINCIPI 1

Compartir el punt de vista de cadascú:

Quan veig ...

PRINCIPI 2

**Explicar la nostra interpretació
i els nostres sentiments:**

Em dic a mi mateix ... i aleshores, sent ...

PRINCIPI 3

Convidar a l'empatia i consideració:

Així és com m'afecta ... I també pot afectar ... d'altres

PRINCIPI 4

Explicar les necessitats no satisfetes:

El que necessito ara és ...

PRINCIPI 5

Demanar suport per cobrir les necessitats:

Estaries disposat a ...

CONVERSES AFECTIVES FENT SERVIR MISSATGES EN PRIMERA PERSONA (AUTOAFIRMACIONS)

Pràctiques
restauratives
a l'aula

Consells per a missatges en primera persona

Quan expressis els teus sentiments fes-ho de manera clara. Intenta evitar adjectius que els altres puguin sentir com a acusacions. D'això se'n diu llenguatge culpabilitzador i no és una manera restaurativa de comunicar-se.

Exemples

Estic decebut pot sonar com m'has decebut

Estic empegueït pot sonar com m'has fet empegueir

Estic desil·lusionat pot sonar com m'has desil·lusionat

Quan expressis les teves necessitats assegura't d'utilitzar **necessitats** i **no estratègies** usant la frase: **el que necessito és ...**, en comptes d'imposar estratègies amb frases com:

Necessito que tu...

Tu necessites...

CONVERSES AFECTIVES FENT SERVIR MISSATGES EN PRIMERA PERSONA (AUTOAFIRMACIONS)

NECESSITAT O ESTRATÈGIA. QUINA ÉS LA DIFERÈNCIA?

Les necessitats humanes més comunes inclouen:

amor
 paciència
 amabilitat
 reconeixement
 afirmació
 claredat
 positivitat
 respecte
 comprensió
 honestedat
 apreciació
 suport
 cooperació
 tolerància
 empatia
 connexió
 consideració
 ànims
 esperança

Quan alguna cosa ha anat malament entre persones aquestes necessitats poden ser més fortes.

No confonguis les necessitats esmentades més amunt amb frases com:

Necessit que tu...
Necessit que la gent...
Necessit que en Joan...
En Joan necessita...

Aquestes frases són formes encobertes de dir el que els altres haurien de fer. Són el que anomenam **estratègies imposades**. El model de *Transforming Conflict* està basat en la idea que és més útil identificar el que tothom necessita en un primer moment i després discutir junts les estratègies que donaran resposta a aquestes necessitats.

Agraïm el treball sobre comunicació no violenta de Marshall Rosenberg, que ha inspirat el nostre model.

Quan respons a una conducta inadequada o conflicte utilitzes els cinc principis restauratius? Aquests principis també són importants per desenvolupar habilitats prosocials i promoure l'alfabetització emocional.

- ☐
- ☐ Convides els implicats a donar el seu punt de vista? **Sí/No**
- ☐ Mostres curiositat sincera sobre els seus pensaments, sentiments i necessitats durant i després de l'incident? **Sí/No**
- ☐ Els convides a pensar qui més pot haver estat afectat? **Sí/No**
- ☐
- ☐ Els convides a pensar sobre quines són les seves necessitats per poder resoldre i reparar? **Sí/No**
- ☐
- ☐ Els animes a treballar junts per trobar maneres de solucionar les coses? **Sí/No**

Escoltes activament, demostres imparcialitat i t'abstens de:

- ☐ Fas servir el teu cos o to de veu per amenaçar o mostrar desaprovació? **Sí/No**
- ☐ Dones la teva opinió sobre el que ha passat? **Sí/No**
- ☐ Prens partit? **Sí/No**
- ☐ Assumeixes que saps el què ha passat? **Sí/No**
- ☐ Dius a la gent què ha de fer? **Sí/No**
- ☐ Dones consells sense que t'ho demanin? **Sí/No**
- ☐ Insisteixes que la gent demani disculpes i faci les paus? **Sí/No**
- ☐
- ☐

RESPONENT A SITUACIONS PREVISIBLES

La major part de la gestió restaurativa de l'aula és proactiva i es focalitza en la construcció del sentiment de comunitat, compartit amb tots els membres del grup, i en el desenvolupament de capacitats socioemocionals, de manera que tothom pugui ser competent per construir i mantenir relacions (entre alumnes, alumnes i mestres i entre els mestres/educadors).

Tot i això, hi ha moments que per diferents raons es donen situacions que alteren l'harmonia i l'ensenyament i aprenentatge pot veure's afectat. Aquestes situacions són oportunitats d'or per aprendre com pensar diferent sobre les conductes negatives i per respondre-hi de manera restaurativa. Els adults, amb les seves respostes, fan de model per tal que infants i joves puguin aprendre a gestionar de manera restaurativa les situacions que els puguin passar al llarg de la vida.

La taula de la pàgina següent recull possibles respostes restauratives a incidents quotidians que es donen a l'escola i a l'aula.

Recorda que l'essència de l'enfocament restauratiu és:

- Escoltar, valorar i respectar els punts de vista de tothom.
- Mantenir una ment oberta i evitar els judicis, la crítica negativa i els retrets.
- Acollir els pensaments, els sentiments i les necessitats de tothom.
- Promoure la consideració cap als altres identificant l'impacte que tenen les conductes disruptives en el grup (companys i companyes, mestres i en un mateix).
- Promoure la responsabilització de tothom, no valen els caps turcs!
- La presa de decisions recau en els protagonistes de la situació, no en l'autoritat (mestres, tutors, direcció, etc.).
- Si hi ha cap dany material o relacional el focus ha de ser reparar el dany i restaurar la relació.

RESPONENT A SITUACIONS PREVISIBLES

Pràctiques
restauratives
a l'aula

POSSIBLES RESPOSTES RESTAURATIVES A INCIDENTS QUOTIDIANS

Comportament	Possibles raons	Necessitats no cobertes	Resposta immediata	Fer el seguiment tu mateix o demanar el suport del tutor
Arribar tard	Perdre l'autobús, problemes familiars, retard del mestre anterior, perdre alguna cosa, assetjament, haver-se perdut a l'escola, haver-hi quelcom més interessant en un altre lloc, estar immers en una conversa, etc.	Moltes i variades, depèn de cada persona.	Donar la benvinguda a qui arriba tard i demanar-li que segueixi de manera calmada.	Cercar un moment (més endavant) per demanar sobre el motiu i utilitzar les preguntes restauratives de la pàgina 23. Explorar amb la persona les seves necessitats i maneres de resoldre la situació.
No lliurar els deures a temps	Problemes familiars, malentès, pèrdua, dany, sentiment de fracàs, manca d'interès.	Suport, claredat, estímul, empatia, temps, lloc apropiat, motivació.	Oferir temps, lloc i suport per completar la feina, però només si aquesta resposta sembla adient.	
No dur material	Problemes familiars, pobresa, malentès, material oblidat, pèrdua, dany, préstec o robatori.	Comprensió, suport.	Oferir un recanvi per a aquesta classe.	
Arribar amb material (objectes) que d'altres consideren inapropiat	(objectes) que d'altres consideren inapropiat Malentès, sentir-se amenaçat (en cas d'armes), oblit o distracció, connexió, avorriment, estar preocupat per alguna cosa a casa, estatus.	Seguretat, tranquil·litat, connexió.	Expressar empatia pels seus sentiments i necessitats, recordar l'acord basat en les necessitats de cadascun abans de demanar-los fermament l'objecte o material.	
Dur alguna cosa que no forma part de l'uniforme (roba, joies, pírcings, etc.)	Problemes familiars, pobresa, malentès, pèrdua, dany, préstec o robatori, estatus, necessitat d'expressar individualitat.	Comprensió, suport, reconeixement.	Oferir una alternativa per a aquest dia. Si es considera apropiat, fer servir l'humor i fins i tot compliments, sempre que no impliqui l'aprovació de la roba o ornament.	

PERSONA A

Digue'm com ho veus, després jo et donaré el meu punt de vista.

D'acord, bé ... (ell/ella explica el seu punt de vista)...
Ara digue'm el que penses sobre això i com et sents ...

D'acord, pens ... i per això em sent ...
A qui més et sembla que hem de tenir en compte?

Crec que hem de tenir en compte
les necessitats de ...
I tu, quines són les teves necessitat sobre això?

Bé, necessit ... D'acord, ara tenim en consideració
les necessitats de tothom, què podem fer per
arreglar les coses?

PERSONA B

D'acord ... (ell/ella explica) ... gràcies per
escoltar. Ara és el teu torn.

D'acord, bé, els meus pensaments són ..., i així em
sent.... Gràcies per escoltar- me

Pens que ... també s'ha vist afectat.
I a tu, a qui més et sembla que hem de tenir
en compte?

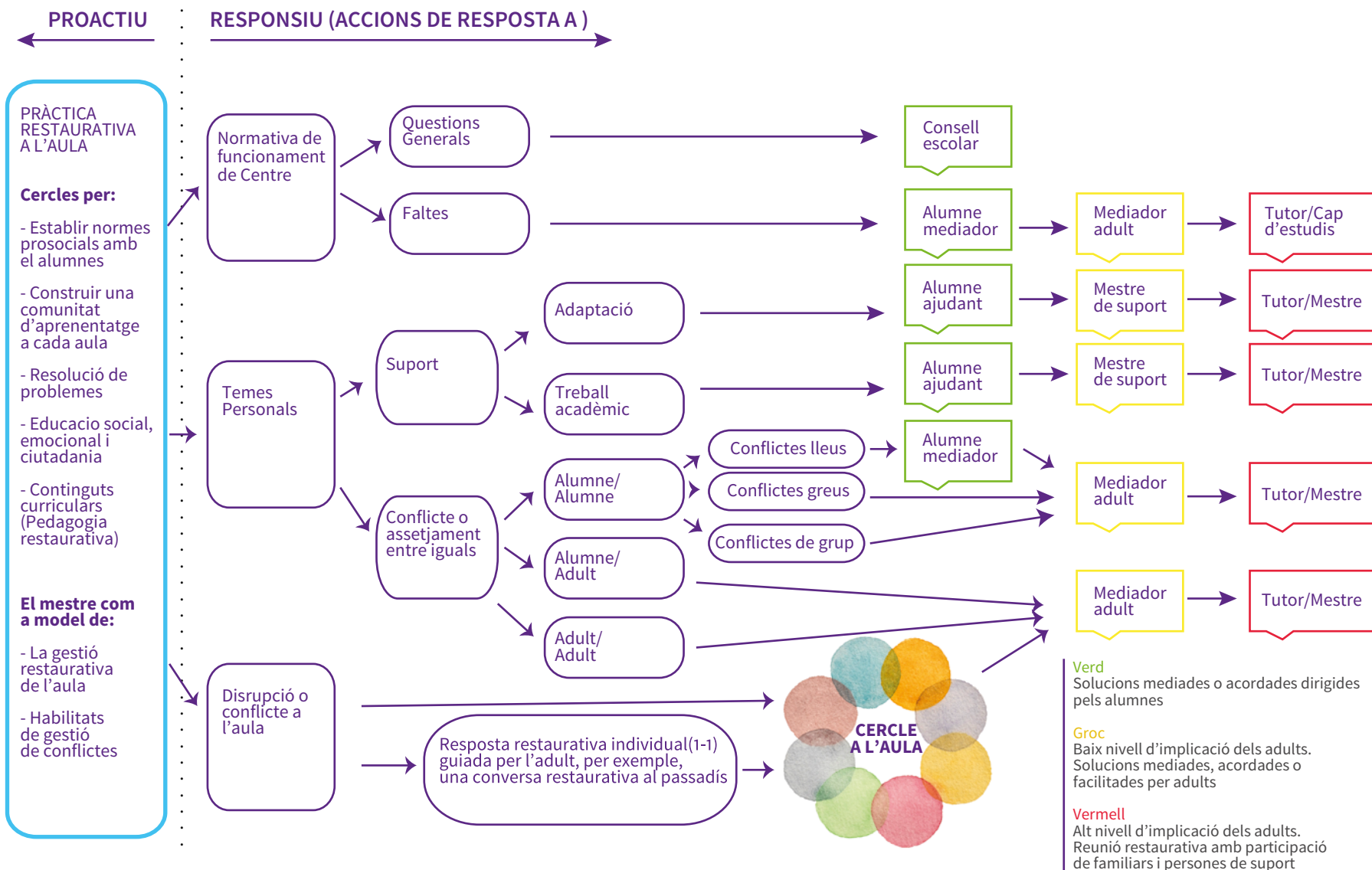

Bé, necessito ... I tu?

Bé, jo suggeresc ... I tu?

QUADRE PER A LA GESTIÓ RESTAURATIVA DE LES RELACIONS I EL CONFLICTE

MÉS SOBRE TRANSFORMING CONFLICT

Pràctiques
restauratives
a l'aula

Aquest llibret és una aproximació breu a les pràctiques restauratives a l'aula. Trobaràs més informació sobre aquestes pràctiques, l'enfocament restauratiu, com facilitar trobades restauratives formals i programes de mediació entre iguals en altres llibres de Belinda Hopkins. Per saber més sobre cursos, articles, lectures i llibres pots visitar la nostra pàgina web, **www.transformingconflict.org**.

Tenim molts de recursos gratuïts en línia i, a més a més, una botiga amb els llibres de Belinda Hopkins amb aquells llibres que consideram rellevants per conèixer a fons l'enfocament restauratiu en l'àmbit escolar i en l'àmbit de la protecció de menors.

També tenim un DVD introductori descarregable.

